

dat b.v. de 'Christelijke Vrienden' zich niet als afdeling bij haar wilde aansluiten.

Men zou de Evangelische Alliantie als een irenische stroming kunnen aanduiden. Evenals het irenisme weigerde zij het bestaan van verschillende confessies als noodzaak te erkennen. Zij streefde ernaar een gezamenlijk theologisch uitgangspunt te vinden, waarover de betrokkenen overeenstemming zouden kunnen bereiken. Haar nadruk op praktisch christendom, met een afkeer van dogmatische formuleringen en met een eenvoudige bijbelse theologie bracht een voorkeur voor verdraagzaamheid met zich mee. Nadeel hiervan was, dat men haar theologische positie als onduidelijk en onvast bleef ervaren.

Haar grootste betekenis bezat zij in haar forum-functie van ontmoetingsplaats voor irenisch ingestelde christenen. In dit opzicht heeft zij meer beantwoord aan de tweede doelstelling van de Evangelische Alliantie: bevordering van een bijbels christendom, dan aan de eerste, n.l. afweering van het katholicisme.

Daarnaast waren haar initiatieven op praktisch terrein van grote betekenis. Haar plaats temidden van de para-kerkelijke organisaties zou het beste getypeerd kunnen worden als die van godsdienstig genootschap. Het zou aanbeveling verdienen om mede aan de hand van de geschiedenis van de Evangelische Alliantie die plaats van het godsdienstig genootschap in kerk en samenleving nader te analyseren. Mijnhardt heeft ten onzent zulks reeds gedaan ten aanzien van de culturele genootschappen.⁹¹ J. Vree en E.H. Cossee gaven in hun dissertaties aanzetten tot een dergelijk onderzoek in verband met de Nederlandse Bijbel- en Zendelinggenootschappen.⁹² Nader onderzoek naar de plaats van dergelijke genootschappen in onze samenleving zou een welkome bijdrage tot de kennis van het Nederlandse Réveil kunnen betekenen.

Aanbevolen literatuur

Behalve de hierboven genoemde bronnen zijn voor de Nederlandse situatie de volgende werken van belang:

L.Bonnet, *De eenheid des geestes door den band des vredes. Brieven over de Evangelische Alliantie*, Vertaald en van een voorrede voorzien door J.J.L. van der Brugghen, Amsterdam, 1847.

A. Capadose, *London bezocht in 1851*, Amsterdam, 1855.

91. W.W. Mijnhardt, *Tot Heil van 't Menschdom. Culturele genootschappen in Nederland 1750-1815*, Amsterdam, 1987.

92. J. Vree, *De Groninger godgeleerden. De oorsprongen en eerste periode van hun optreden (1820-1843)*, Kampen, 1984, 215; E.H. Cossee, *Abraham des Amorie van der Hoeven*, 154-156.